

ний електронний підпис прирівнюватиметься за юридичною силою до підпису директора, скріпленим печаткою компанії.

Однак разом із законодавчою базою необхідно стимулювати розвиток відповідної інфраструктури. Не можна з упевненістю стверджувати, що електронний підпис відразу отримає широке визнання і буде використовуватися всіма. Але хоча б на законодавчому рівні Україна вже готова зрушитися з мертвої точки й адаптуватися до європейської практики.

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. – Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_хартія.

2. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наук. допов. / за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної. Київ, 2016. 70 с.

3. Конкурентне право України: навч. посіб. / О.О. Бакалінська, О.В. Безух, О.В. Кологойда та ін. ; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Ліра-К, 2017. 380 с.

4. Патицька Х.О. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад // *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412>.

Кузьміна Ірина Сергіївна,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
та адміністрування юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АНАЛІЗ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський суд з прав людини – одна з інституцій Ради Європи, створена 21 січня 1959 року для контролю за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, закріплених в Європейській конвенції з прав людини, ратифікованій 1953 року.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) є постійно діючим міжнародним судовим органом, основною метою якого є захист громадян її держав-членів, виявлення порушень Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у країнах, що її підписали, та перевірка дотримання державами прав і гарантій їх забезпечення, передбачених цією конвенцією. ЄСПЛ приймає до розгляду скарги про порушення прав людини державою (державними установами) після того, як відповідні скарги пройшли всі судові інстанції в цій державі та не були ними задоволені. Він не може виступати апеляційним органом щодо національних судів; проводити нові слухання у справах; скасовувати, змінювати чи переглядати ухвали національних судів або закони, прийняті на національному рівні [2].

Рішення ЄСПЛ є обов'язковим для виконання Україною відповідно до статті 46 Конвенції [1].

Україна ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини

та основоположних свобод 17 липня 1997 року, а вже 11 вересня того самого року вона набула чинності. Відповідно до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 № 3477-15, суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права [1]. Тобто цей документ є частиною національного законодавства та має застосовуватися поряд з іншими нормативно-правовими актами, а рішення Європейського суду з прав людини підлягають прямому виконанню на національному рівні [2].

Враховуючи положення ст. 19 Закону України № 3477-15, Міністерство юстиції України, яке є органом представництва держави – України у Європейському суді з прав людини, здійснює юридичну експертизу всіх законопроектів, а також підзаконних нормативних актів, на які поширюється вимога державної реєстрації, на відповідність Конвенції, за результатами чого готує спеціальний висновок. Нездійснення передбаченої перевірки або наявність висновку про невідповідність підзаконного акта вимогам Конвенції є підставою для відмови в державній реєстрації відповідного підзаконного акта.

Окрім того, Міністерство юстиції України зобов'язане забезпечити постійну перевірку чинних законів і підзаконних актів на відповідність Конвенції та практиці Суду, передусім у сферах, що стосуються діяльності правоохоронних органів, кримінального провадження, позбавлення свободи. За результатами зазначеної перевірки орган представництва подає до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до чинних законів та підзаконних актів з метою приведення їх у відповідність з вимогами Конвенції та відповідною практикою Суду [1].

Згідно з даними, оприлюдненими у щорічному звіті про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, станом на 31 грудня 2011 року в Європейському суді на розгляді загалом перебувало 152 800 справ проти держав – сторін Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. З них 10 750 справ проти України, що складало 7,0 % від загальної кількості справ. У порівнянні з іншими державами за кількістю справ на розгляді Європейського суду Україна перебувала на п'ятому місці після Росії, Туреччини, Італії та Румунії.

У 2011 році Європейським судом було направлено 210 справ, в яких запропоновано висловити позицію Уряду України.

Переважною більшістю проблем, які призводять до констатації Європейським судом порушень Україною положень Конвенції, є такі: невиконання або тривале виконання рішень національних судів, тривале провадження досудового слідства у кримінальних справах та тривалий розгляд справ судами; погане поводження з особою, яка перебуває під контролем держави (в місцях досудового тримання під вартою або в місцях виконання покарань); неефективність розслідування кримінальних справ, яке проводилося правоохоронними органами за фактами смерті, зникнення осіб, а також за фактами поганого поводження з боку представників державних органів, передусім у місцях досудового тримання осіб під вартою або в місцях виконання покарань; недоліки законодавства та судової практики, які

призводять до тримання особи під вартою без належної законної підстави; недоліки судової практики, що призводять до порушення права особи на справедливий судовий розгляд; недоліки судової практики, за якою обвинувальні вирoki національних судів вирішальною мірою ґрунтуються на визнавальних показаннях, які були надані особою на досудовому слідстві в якості свідка та/або від яких особа на стадії судового слідства відмовляється, небезпідставно стверджуючи про недобровільність їх надання [3].

Беручи до уваги щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, станом на 31 грудня 2016 року в Європейському суді на розгляді загалом перебувало 79 750 справ проти держав – сторін Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, порівнюючи звітні дані 2011 року, кількість звернень до Європейського суду з заявами проти держав – сторін зазначеної Конвенції зменшилася майже у два рази.

Натомість з них 18 150 справ проти України, що склало 22,8 % від загальної кількості справ, ці показники яскраво свідчать, що в порівнянні з 2011 роком кількість звернень українців збільшилася, і різниця становить 7 400 заяв.

Особливу увагу потрібно звернути на те, що у 2016 році Європейським судом було направлено 1 362 справи, в яких запропоновано висловити позицію Уряду України, у порівнянні з 2011 роком кількість справ збільшилася у шість разів.

Спільним в обох звітах про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, станом на 31 грудня 2011 року та 31 грудня 2016 року є проблеми, що призвели до порушення Конвенції, зокрема це справи, що стосуються невиконання або тривалого виконання рішень національних судів, які входять до групи справ за «пілотним» рішенням «Юрій Михайлович Іванов проти України».

На виконання рішень Європейського суду з державного бюджету України у 2016 році було сплачено 612 294 315,54 грн., що у 24,5 рази більше, ніж у 2011 році – 25 021 734,79 грн. [4].

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що на сьогодні кількість звернень громадян із заявами проти України є катастрофічно великою, що потужно б'є по бюджету держави, а головне – створює негативний імідж країни, враховуючи те, що Україна прагне інтегруватися до Європейського Союзу.

Однією з причин такої популярності Європейського суду з прав людини серед українців є недовіра до національної судової системи, яка, у свою чергу, викликана деструктивними процесами, що відбуваються в ній. І це являє собою досить незрозумілу ситуацію, адже за останні десять років в Україні було зроблено чимало кроків: створено можливості для звернення до Європейського суду з прав людини громадян, національні суди усіх інстанцій використовують у своїй практиці правові висновки, викладені в рішеннях Європейського суду з прав людини.

Повсякчас судами узагальнюється практика застосування судами зага-

льної юрисдикції першої та апеляційної інстанції при здійсненні судочинства Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Другою причиною є набуття позитивного досвіду звернень до Європейського суду з прав людини українських юристів, збільшення їх практичних навичок.

Найбільш важливою причиною набуття популярності Європейського суду з прав людини серед громадян є правова обізнаність громадян про можливість цього судового органу.

1. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 №3477-15. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30, стор. 1114.

2. Чугуєвська М. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини: проблемні аспекти. *Віче*. друк. наук. фахове вид. 2013. Вип. 2. URL: doi:http://veche.kiev.ua/journal/3895/.

3. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2011 році. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2007/04/19/200704190000005827.pdf>

4. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2016 році. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2017/10/25/20171025143300-81.pdf>

Наливайко Лариса Романівна,
проректор, Віце-президент
Всеукраїнської громадської організації
«Асоціація українських правників»,
доктор юридичних наук, професор,
академік Академії наук вищої освіти України,
заслужений юрист України

Орешкова Аліна Федорівна,
викладач кафедри загальноправових дисциплін
та адміністрування юридичного факультету,
член Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ НА ПРАЦЮ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

У 2014 р. Україна вперше зіткнулася із ситуацією масового внутрішнього переміщення, зумовленого подіями у Криму та на Сході України. Розміщення внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) відбувається нерівномірно, зокрема основне навантаження припадає на області, наближені до зони